

T.C. KONYA VALİLİĞİ İL KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

MİLLİ MÜCADELEDEN GÜNÜMÜZE

**KONYA
(1915-1965)**

CİLT I

**KONYA
1999**

KONYA İLİNİN (VİLÂYETİNİN) CUMHURİYET ÖNCESİ VE CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE KADAR İDARÎ YAPISI VE GEÇİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER

Yrd. Doç. Dr. Osman AKANDERE(*)

GİRİŞ

Konya, Anadolu'yu baştan başa kesen ve eski çağlardan beri önemini koruyan ticaret yollarının üzerinde kurulmuş bir yerleşim birimidir. Bu özelliklerinden dolayı da İç Anadolu bölgesinin önemli bir yerleşme merkezi olmuştur¹.

Konya adını binlerce yıl sürdüren nadir şehirlerden birisidir. Klâsik eski çağ kaynaklarında "İkonion" olarak geçen şehrin adı, Roma hakimiyetinde İconium olmuş ve Arap kaynaklarında Kuniya olarak belirtilmiştir. Selçuklular ve Osmanlılar şehre Konya demişler ve bu isim günümüze kadar gelmiştir.

Konya ve çevresinde tarihten önceki devirlere ait iskan izlerine rastlanmışsa da, şehrin eski tarihi hakkında fazla bir şey bilinmemektedir.

Konya bölgesi, İç Anadolu'nun büyük bir kısmı gibi M.Ö. 1400-1200 yılları arasında Hitit hâkimiyetine girmiş ve bir süre sonra da Frigyalılar'ın eline geçmişti. Bu devirde Konya medeniyette ve kültürde hayli ilerlemiş olan önemli bir merkezdi².

Toprakların verimliliğinden faydalanmak üzere, Konya ovasını istilâ eden Lidyalılar, Konya'yı da ellerine geçirmişler ve MÖ. VI. yüzyıl ortalarına kadar bölgeye hâkim olmuşlardı. Doğudan başlattıkları akınlarla Anadolu'yu istilâ

*Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi

eden Persler Konya'yı da almışlar ve burayı kendilerine bağlı bir satraplık olarak yönetmişlerdi.

M.Ö. 334'te Anadolu'ya hakim olarak Persler'i mağlup eden Büyük İskender, Konya'yı kendi devleti hudutları içerisine katmıştı. Daha sonra, Selevkos ve Bergama Krallıkları ile Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetinde olan şehir, M.S. 395'te Bizans İmparatorluğu toprakları içerisinde yer almış ve Selçuklu Türkleri tarafından fethedilinceye kadar bir Bizans şehri olarak idarî yapısını devam ettirmişti.

Konya'nın Emevi ve Abbasiler gibi ilk İslâm devletleri zamanında İslâm ordularının akınlarına sahne olduğunu görmekteyiz. M.S. 704'te Konya İslâm orduları tarafından alınıp burada bir İslâm idaresi kurulmuşsa da, bu durum uzun sürmemişti. Çoğu kez Türk komutanları ve askerleri idaresinde yapılan bu akınlar, X. yüzyıl başlarına kadar devam etmişti³.

Büyük Selçuklu sultanlarının Türkmen muhacirlerini Anadolu'ya sevk siyasetlerinin bir sonucu olarak Anadolu, uzun yıllar Türk akınlarına uğramış ve Anadolu'ya büyük oranda Türk nüfusu gelmeye başlamıştır. Bu akınların neticesinde şehir Türkmenler tarafından işgal edilmiştir. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu tamamıyla Türk akınlarına uğramış ve Konya, Selçuklu hanedanından Kutalmış oğlu Süleyman Bey tarafından zapt edilmişti⁴. Konya'nın ne zaman Anadolu Selçukluları'nın siyasî merkezi olduğu konusunda kesin bir tarihin tesbiti konusunda araştırmacılar arasında tam bir mutabakat yoktur. Ancak İznik'teki Türk hakimiyeti 1197'de Haçlılar tarafından kırılınca, Türkler büyük kayıplara uğramışlardı. Bunun sonucu olarak Anadolu'da kendileri için başka bir merkez-payitaht aramaya başladılar. Anadolu Selçuklu Sultanı I. Kılıçarslan devrinde Konya tam olarak bir merkez kabul edilmemişse de, oğlu Sultan Mesud devrinde Konya merkez yani payitaht olmuştur. Anadolu Selçukluları'nın yıkılışına kadar Konya, bu devletin siyasi merkezi olmuştur⁵.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1243'de Köseadağ savaşında Moğollar'a yenilmesi üzerine Anadolu'da uzun yıllar sürecek olan bir Moğol baskısı başlamıştı. Bu tarihten sonra Konya, taht kavgalarına ve dahilî olaylara sahne olmuş; hatta şehir bir ara Karamanoğulları tarafından ele geçirilmiştir. Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1308'de kesin olarak son bulması üzerine Karamanoğulları'nın topraklarına katılmıştır⁶.

Bir süre Konya'yı payitaht yapan Karamanoğulları, sonradan merkezlerini Larende'ye (Karaman) nakletmişlerdi. Konya, Osmanlılar tarafından kesin olarak 1466'da zapt edilinceye kadar Karamanoğulları'nın elinde kalmıştı.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin siyasî merkezlerini ele geçirerek güçlü bir yapıya kavuşan ve kendilerini bu devletin bütün topraklarının vârisi olarak gören

Karamanoğulları, diğerk bir Türk beyliğı olan Osmanlı Beyliğı'nin Anadolu ve Rumeli'deki başarılarını çekemiyorlardı⁷.

Osmanlı-Karamanoğulları ilişkisi, başlangıçta karşılıklı dostluk içinde ve birbirine yardımkâr bir durumda olmuş; hatta Osmanlılar'ın Rumeli'deki fetihlerine Karamanoğulları asker göndererek yardım etmişlerdi⁸. Osmanlıların Hamidoğulları Beyliğı'nden Seydişehir, Beyşehir ve Akşehir yörelerini para karşılığı olarak topraklarına katmaları üzerine, Osmanlılar Karamanoğulları'yla hemhudut olmuşlardı.

Karamanoğulları, Osmanlılarla karşılıklı izdivaçlarla akrabalık tesis etmelerine rağmen, hiç bir zaman düzgün ve dürüst bir siyaset takip etmediler. Kendilerini devamlı kılacak olan bir denge politikasını uygulayarak bazan Osmanlı'larla iyi ilişkiler içine girdiler, bazan da Mısır'daki Memlûklularla dost oldular ve zor durumda kaldıklarında ise doğudan gelen Moğollara sığınarak onların üstün hâkimiyetini tanımakta fayda buldular. Bu sebeple Osmanlılarla yaptıkları anlaşmaları sık sık bozdular.

Karamanoğulları'nın elindeki Konya, bu beyliğin tutarsız siyaseti ve düşmanca tavırları yüzünden defalarca muhasara edilmişti. Sultan I. Murad tarafından Konya kuşatılmış ve Karamanoğulları mağlub edilmişti⁹.

Yıldırım Beyazıd, Anadolu'da Kastamonu ve Karamanoğulları dışındaki diğerk Türk beyliklerini hâkimiyeti altına almış ve büyük ölçüde Anadolu Türk birliğini sağlamıştı. Karamanoğulları'nın yaptıkları anlaşmayı bozmaları üzerine, Konya'yı kuşatan Osmanlı orduları ve Sultan Yıldırım Beyazid'in şehir halkına gösterdiği dürüst ve âdil tutumu yüzünden Konyalılar, karşı koymadan şehrin kapılarını açmışlar ve kent 1390'da Osmanlılar'ın eline geçmişti¹⁰. Karamanoğulları'ndan alınan diğerk topraklarla birlikte Konya'nın idaresi Timurtaş Bey'e verilmişti. Diyebiliriz ki, Timurtaş Bey, Konya'nın ilk Osmanlı valisi olmuştu¹¹.

Konya, bu tarihten itibaren yeni oluşturulan Karaman Eyaleti'nin merkezi olarak Osmanlı idarî yapısındaki yerini almıştı. Karaman Eyaleti ve Konya, Osmanlı sultanlarının önem verdiği merkezler olmuş, buralara 1563'e kadar şehzadeler vali olarak atanmıştı¹².

Karaman Eyaleti'nin ilk emlak ve evkaf yazımı Fatih Sultan Mehmet tarafından 1476'da yaptırılmıştı. Bu devirde Karaman eyaletinin 11 kaza ve 2 nahiyeye ayrıldığını belirtmektedir¹³. Buna göre Karaman Eyaleti'nin kaza ve nahiyeleri şunlardı:

“Konya, Larende, Seydişehir ve Bozkır, Beyşehir, Akşehir, Ilgın, Niğde Şüca-ed-din ve Anduğı, Ürgüb, Ereğli, Aksaray ve Koçhisar kaza; Karahisar ve Develi nahiyeye idi.”

Yine II. Beyazid devrinde yeniden Karaman Vilayeti'nin yazımı yapılmış ve bu yazımda da Konya, Karaman Eyaleti'nin (Vilayet-i Karaman) bir kazası olarak belirtilmiştir¹⁴.

Yavuz Sultan Selim adına 1518'de yapılan yazımda ise Konya, Karaman Vilayeti'nin bir kazası olarak belirtilmiştir.

Konya, Kanuni Sultan Süleyman zamanında eyalet haline getirilerek idarî yapısında değişiklikler yapılan Karaman Eyaleti'nin bir sancağını oluşturmaktaydı. Nitekim Aynî Ali Efendi "Kavânin-i Ali Osman Der Hülâsa-i Mezamin-i Defter-i Divan" adlı eserinde, Karaman Eyaleti'nin yedi sancağa ayrıldığını belirterek, Konya'nın, eyalet merkezi, yani paşa sancağı olduğunu söylemiştir. Bu esere göre, Niğde, Aksaray, Beyşehir, Kırşehir, Kayseriye ve Akşehir de eyaleti oluşturan diğer sancaklardı¹⁵.

Kâtip Çelebi de "Cihannüma" adlı eserinde, Karaman eyaleti hakkında geniş bir malumatla birlikte yukarıdaki idarî teşkilatı vermiştir. Eserde, eyaletin paşa sancağı ve merkezi olan Konya'nın kazaları da belirtilmişti. Bu kazalar şunlardır:

"Ereğli, Eskiil maa Akçaşehir, Alatağ, İnsuyu, Bayburt, Birgiri, Birlanv-gard, Bilviran, Hatunsaray, Turgud, Gafferiyad, Kariş maa Birindi, Lârende, Mahmutlar, Lazkiye-i Karaman"¹⁶.

1648'de Konya'ya gelen Evliya Çelebi "Seyahatname" sinde bu şehirle ilgili geniş malumat vermiştir. Eserde Karaman Eyaleti ve Konya hakkında "... Paşasının hassı 660.070 akçadır. 2000 asker ile eyaletü zaptedüp, 5000 kuruş tahsil ederek gider. Bu eyaletin hazine defterdarı, defter kethüdası, defter emini ve eyaletinde yedi sancağı vardı. Evvela Konya Şehri Paşa makarrı sancağıdır. Liva-i Kayseriye, Liva-i Niğde, Liva-i Yenişehir, Liva-i Akşehir, Liva-i Kırşehir, Liva-i Aksaray sancağıdır." demektedir¹⁷.

18. yüzyılda Konya, eyalet içerisindeki bu yapısını devam ettirmekteydi. Bu arada Karaman Eyaleti'nin sancakları arasına Aksaray da katılmıştı.

Konya, 19. Yüzyıl başlarında da Karaman Eyaleti içerisindeki idarî yapısını aynı şekilde devam ettirmekteydi. 1831'de Karaman Eyaleti'nin: Konya (merkez ve paşasancağı), Beyşehir, Akşehir, Kayseri, Niğde, Kırşehir ve Aksaray olmak üzere yedi sancağı vardı.

1832'de Osmanlı İmparatorluğu'nun idarî teşkilatında yapılan bir düzenleme ile "Müşir"liklerin kurulması kararlaştırılmış ve Karaman Eyaleti bünyesinde de Konya Müşirliği kurulmuştu. "Redif-i Mansure-i Konya Müşirliği" unvanıyla kurulan ve Konya, Akşehir, Beyşehir, İçel, Niğde ve Aksaray sancaklarını içine alan Konya Müşirliği'ne Karaman valisi Hacı Ali Paşa atanmıştı¹⁸.

1846–1847’de ilk defa yayınlanan devlet sâlnâmesinde (sâlnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye), Osmanlı İmparatorluğu’nun 39 eyaletten oluştuğu ve Karaman Eyaleti’nin de bunlardan birisi olarak: Konya (merkez sancağı), Hamit (Isparta), Teke (Antalya), Alaiye, İçel ve Nevşehir sancaklarından meydana geldiği belirtilmiştir.

1850–1851 senesi devlet sâlnâmesinde Konya’nın eyalet içerisindeki idarî yapısını merkez sancak olarak sürdürdüğünü anlıyoruz. Bu salnamede, Burdur’un da Karaman Eyaleti’ne bağlı bir sancak olduğu görülmektedir.

Konya, Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde, eyalet idarelerine son verilip, vilayetlerin esas olduğu idarî ve mülkî yapının oluşturulduğu 1867 tarihine kadar, Karaman Eyaleti’nin merkez sancağı olarak eyalet idarî yapısındaki yerini muhafaza etmiştir.

I. BÖLÜM

OSMANLI TAŞRA İDARİ TEŞKİLATINDA VİLAYET İDARELERİNE GEÇİŞ VE KONYA VİLAYETİNİN KURULMASI

Osmanlılar’da ilk taşra idare teşkilâtı, yeni alınan yerlere güvenilir beylerin atanmasıyla başlamıştı. Nitekim, Osman Gazi oğlu Orhan Bey’i ve bazı beyleri yeni fethettiği yerlere “Bey” olarak atamıştı¹⁹.

Osmanlı Devleti’nin hudutlarının genişlemesi üzerine, idarî teşkilatta düzenleme yapılmış ve idarî teşkilatın temeli sancaklara dayandırılmıştı. Sancaklar, kendi bünyelerinde mütesellimliklere ve voyvodalıklara ayrılmıştı. Osmanlılar’da zamanla sancakların birleşmesinden “Eyaletler” oluşturulmuştu. Eyaletler bir kaç sancağın birleşmesiyle oluşuyor ve idareleri birer beylerbeyine veriliyordu²⁰.

Rumeli’nin fethinden sonra, merkezi Sofya olmak üzere Rumeli Beylerbeyliği kurulmuş ve uygulama daha sonra yaygınlaştırılarak merkezi Ankara olmak üzere Anadolu Beylerbeyliği ile, merkezi Konya olan Karaman Beylerbeyliği ile Manisa, Bursa, Amasya ve Trabzon Beylerbeylikleri yeni eyaletleri oluşturmuştu. Eyaletlerin idaresine ise şehzâdelerin verilmesi ise âdet hâline gelmişti²¹.

Eyalet merkezi olan sancağa merkez sancağı, ya da paşa sancağı denilirdi. Sözgelimi, Anadolu Eyaleti’nin paşa sancağı önce Ankara, daha sonra da Kütahya olmuştu. Karaman Eyaleti’ninki ise Konya idi.

Osmanlıların gelişme ve yükselme dönemlerinde gayet iyi işleyen taşra idare teşkilâtı, duraklama ve gerileme dönemlerinde bu görevlerin iş bilmeyen,

yararlık göstermeyen, ikiyüzlü, menfaatperest ve gösteriş meraklısı kişilere verilmesiyle bozulmuş ve bunun sonucunda rüşvet, adam kayırma ve kötü iş görme, bütün eyaletlerde yaygınlaşmıştı²².

Osmanlı İmparatorluğu'nda idarî, mülkî ve askerî teşkilatlarda ıslahat teşebbüslerine sultan I. Mahmut ve III. Mustafa dönemlerinde başlanmışsa da ciddî ve gerçekten uygulanabilir çalışmalar, III. Selim'le başlamıştı. Bu dönemde mülkî ve idarî alanlarda düzenleme ve yenileştirmeler yapılmış, Meclis-i Meşveret oluşturulmuştu²³.

II. Mahmut döneminde, Anadolu'daki ayanların ve eyaletlerdeki paşaların keyfî hareketleri önlenmiş, merkezî hükümetin taşradaki nüfûzu artırılmıştı. Ayrıca devlet gelir ve giderlerinin denetim altına alınıp rüşvet ve adam kayırmanın önlenerek, atamalarda liyâkâta önem verilmesi gibi konularda tedbirler alınmıştı²⁴.

Eyaletlerde ise "Redif" askerî teşkilatları kurularak valilerin emrine verilmişti. Zamanla redifliklerin artması üzerine eyaletlerde bir kaç sancak birleştirilerek müşirlikler kurulmuştu. Muhtarlık teşkilatı da, halkın hükümetle olan ilişkilerini kolaylaştırmak amacıyla bu dönemde oluşturulmuştu²⁵.

Sultan Abdülmecit döneminde ilân edilen Gülhane Hatt-ı Hümayunu'yla, Osmanlı ülkesinde batılılaşma hareketleri sistemli olarak başlamış ve bu dönemde yapılan mülkî ve idarî teşkilatlardaki düzenlemelerle Fransa idarî teşkilatı örnek alınmıştı²⁶. Memleket, eyaletlere; eyaletler, sancaklara ve sancaklar da kazalara bölünmek suretiyle üç kademeli bir idarî bölünme esas olarak kabul edilmişti. Eyaletlerin yönetimi, valilere; sancaklarıncı kaymakamlara, kazalarıncı ise müdürlere verilmişti. Müstakil sancakların idaresi ise mutasarrıfların elindeydi²⁷.

1867 yılında çıkartılan "Vilayetler Nizâmname'si" yle uygulamanın bütün ülke içinde başlaması kararlaştırılmıştı. Bu çerçeve içerisinde Karaman Eyaleti de lağvedilerek Konya Vilayeti oluşturulmuştu²⁸.

1870 yılında ilân edilen "İdare-i Umumiye-i Vilayet" kanunu, vilayetlerin idarî teşkilatlarında bazı değişiklikler yapmış ve nahiyeler kazaların bir alt birimi olarak yer almışlardı²⁹.

Ayrıca, bu nizamnameyle vali muavinliğinin, mülkî âmir olarak vilayet idarelerinde oluşturulması kararlaştırılmıştı³⁰.

A) Konya Vilayeti İdarî Taksimatı

1867'de ilan edilen Vilayetler Nizamnamesi ile kurulan Konya Vilayeti; Konya Sancağı, İçel Sancağı, Niğde Sancağı, Isparta Sancağı ve Teke Sancağı

olmak üzere beş sancaktan oluşmaktaydı. Bu sancaklara bağlı kazalar ise şunlardı;

Konya Sancağı :Nefs-i Konya, Akşehir, Karaman, Ilgın, Seydişehir, Ereğli, Aşiret-i Rişvan Esbkeşen, Bozkır, Beğşa Beyşehir, Hadim, Hayran Yalvaç.

İçel Sancağı :Nefs-i Anamur, Sinanlı ve Sarıkavak ve Köserlerli Mut, Silifke ve Cebel ve Aşiretli, Polaçlı ve Aşiret-i Keşlü, Karataş ve Zeye Gülnar.

Niğde Sancağı :Nefs-i Niğde, Nevşehir, Kırşehir ve Yahyalı, Ürgüb, Aksaray.

Hamid Sancağı :Nefs-i Isparta (Hamit), Burdur, Uluborlu, Havzı Karaağaç ve Gölhisar ve Kemire, Tefenni ve Bayra ve Bayra ve Ağrosi, Eğridir.

Teke Sancağı :Nefsi Alaiye, Elmalu, Akseki, Kızılkaya³¹.

Konya vilayetinin bu mülkî taksimatını verdikten sonra, vilayetin hududunu 1899 tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesine dayanarak belirtmek istiyoruz.

1899 Yılı Sâlnâmesi'nde Konya Vilayeti'nin hududu konusunda şu malumat verilmiştir:

“Konya Vilayeti, Anadolu'nun en geniş vilayeti olup kuzey ve güneydoğu yönünden Ankara Vilayeti, kuzeybatı yönünden Hüdavendigâr Vilayeti, batıdan Aydın Vilayeti, doğudan Adana Vilayeti ve bu vilayete bağlı İçel sancağı ile Akdenizle çevrilidir. 33.39 kuzey enlemi ve 33.28 doğu boylamı arasında sınırlıdır”³².

Görüldüğü gibi, vilayetin hududu oldukça geniştir. Nitekim, Konya Vilayeti'nin yüz ölçümü o devirde 102.000 kilometrekare, nüfusu ise yaklaşık 1.880.000 kişidir.

Konya Vilayeti'nin 1867'deki bu idarî taksimatını, 1868 tarihli Vilayet Sâlnâmesi de doğrulamaktadır. Ancak, bu taksimatın böyle devam etmeyerek, 1868–1904 yılları arasında pek çok değişikliklere uğradığını görüyoruz.

1870 yılında vilayetin idarî yapısında bazı değişiklikler olmuştu. Bu tarihten itibaren İçel Sancağı, vilayetin bünyesinden ayrılarak Adana Vilayetine dahil olmuş, Hamid Sancağına bağlı Burdur kazası ise, sancak haline dönüştürülmüştü. Ayrıca, Isparta sancağının isminin Hamid Sancağı olarak değişikliğe uğradığını da bu tarihten sonraki sâlnâmelerden anlamaktayız³³. Bu değişikliklerden sonra, vilayete bağlı sancak, kaza ve nahiyelerin dağılımı şöyleydi:

KONYA SANCAĞI

Kazaları

Konya (Merkez)
Akşehir
Karaman
Ilgın
Beyşehir
Bozkır
Ereğli
Hadim
Karapınar
Koçhisar

Kazalara Bağlı Nahiyeler

Saiteli, Sudirhemi, İnevi, Hatunsaray
Cihanbeyli, Toğanhisarı
Gaferyad, Alatağ
Argıthanı
Kırılı
Bilviran
Divle
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok

TEKE SANCAĞI

Kazaları

Antalya

Alaiye
Akseki
Elmalu

Kazalara Bağlı Nahiyeler

İstanos, Kızılkaya, Bucak, Miyelli,
Beşkonak, Eğridir, Serik, Kardih
Döşenbe, Manavgat
İbradi
Finike

HAMİD SANCAĞI

Kazaları

Hamidâbad
Yalvaç
Eğridir
Karaağaç
Uluborlu

Kazalara Bağlı Nahiyeler

Keçiborlu
Hoyran
Pavlu, Bazla
Afşar
Senirkent

BURDUR SANCAĞI

Kazaları

Burdur
Tefenni

Kazalara Bağlı Nahiyeler

Kemer, Ağlasun
Kolhisar

NİĞDE SANCAĞI

Kazaları

Niğde
Nevşehir
Bor
Aksaray
Hamidiye
Ürgüç
Arbasan

Kazalara Bağlı Nahiyeler

Yahyalı, Mislü, Fertek
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok
Nahiyesi yok

Görüldüğü gibi bu dönemde Konya vilayetinin 5 sancağı, 30 kazası ve 35 nahiyesi vardı³⁴.

Konya vilayetinin idarî taksimatında sonraki yıllarda da değişiklikler olmuştu. 1876 İdare-i Nevahi Nizâm-nâmesi'yle yeni nahiyelerin kurulması kararlaştırılmış, mevcut nahiyelerin ise bağlılıkları değiştirilmişti.

1892'de Burdur sancağı, vilayet bünyesinden ayrılarak mülhak mutasarrıflık olmuş, bunu 1911'de Niğde ve Teke sancakları, 1918'de ise Hamid sancaklarının ayrılması takip etmişti. Bu ayrımlarla 1918'de vilayetin sadece Konya (Merkez) sancağı kalmıştı. Konya Vilayeti, 5 Mayıs 1926 tarihinde yürürlüğe giren Vilayet İdaresi Kanunu'yla Türkiye Cumhuriyeti'nin idarî taksimatındaki yerini almıştı³⁵. 1928'de Konya Vilayetinin 14 kazası bulunmaktaydı³⁶.

B) Konya Sancağı'nın İdarî Taksimatı

Konya Sancağı, 1867'de kurulan Konya Vilayetinin Merkezi ve sancağı olup Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar olan dönemde bu özelliğini korumuştur.

Konya Vilayeti Sâlnâmelerine göre Konya Sancağı'nın hududu şöyledir: Akşehir kazasının Cihanbeyli nahiyesi ve Koçhisar kazası dolayısıyla kuzeyden Ankara vilayetiyle, kuzey batıdan Hüdavendigâr vilayetine bağlı Eskişehir Sancağıyla, batıdan Akşehir kazası ve bu kazaya bağlı Toğanhisarı nahiyesi itibarıyla Karahisar-ı Sahip (Afyonkarahisar) Sancağı'yla, Seydişehir ve Beyşehir kazalarından dolayı güney batıdan Hamid Sancağı'yla bozkır ve Hadim kazalarını dolayısıyla güneyden Teke Sancağı'yla, güneydoğudan Karaman ve Ereğli kazalarından dolayı İçel Sancağı'yla, Ereğli ve Karapınar kazalarından dolayı Niğde Sancağı'yla bitişik ve hemhuduttur.

Konya Sancağı, vilayet içerisinde gerek nüfus ve gerekse toprak genişliği bakımından en büyük sancaktır. 1868 yılı sâlnâmesinde sancağın nüfusu 137.464 kişi olarak verilmiştir. 1881-1882 ve 1892 nüfus sayımlarına göre de sancağın toplam nüfusu 349.659 kişidir.

Konya sancağı hakkındaki bu genel malumatdan sonra, esas konumuz olan idarî yapıyı belirtmeye çalışacağız. Bunu yaparken idarî yapıyı kazalar, nahiyeler ve köyler olarak ele alıp inceleyeceğiz.

1. Kazalar

1868 yılı sâlnâmesinde, Konya Sancağı'nın 11 kazasının bulunduğunu görmekteyiz. Bunlar:

“ Konya Kazası (merkez kazası), Akşehir, Yalvaç, Karaman, Ilgın, Seydişehir,

Ereğli, Aşiret-i Rişvan Esbkeşen, Bozkır, Hadim ve Beyşehir” idi³⁷.

Bu idarî taksimat 1868 yılına ait olup daha sonraki yıllarda idarî taksimatın değişmiş olduğunu görüyoruz. Bu değişimler kazaların ya başka bir sancağa bağlandığı, ya da daha önce nahiye olanların kaza yapıldığı veya bunun tam tersi olarak kaza olanların nahiye yapılması şeklinde olmuştur.

Nitekim, 1868 yılı sâlnâmesinde Konya Sancağı'nın bir kazası olarak gözüken Yalvaç, daha sonraki yıllarda Hamid Sancağı'na bağlanmış ve sâlnâmelerde bu sancağın bir kazası olarak yer almıştır. Ayrıca, Ereğli kazasına bağlı bir nahiye olan Karapınar, 1882'den ve Aşiret-i Rişvan Esbkeşen kazasına bağlı Koçhisar Nahiyesi 1892'den itibaren sâlnâmelerde kaza olarak belirtilmiştir³⁸.

1880-1881, 1882-1883, 1883-1884 ve 1884-1885 tarihli sâlnâmelerde, Konya Sancağı'nın kazaları şu şekilde belirtilmiştir: “Konya, Akşehir, Karapınar, Karaman, Ilgın, Seydişehir, Beyşehir, Ereğli, Esbkeşen, Bozkır ve Hadim”.

1892 yılı sâlnâmesinde gözümüze çarpan tek değişiklik Esbkeşen kazasının yerine, Koçhisar'ın kaza olarak belirtilmesidir.

Yukarıda belirttiğimiz değişikliklerden sonra, Konya Sancağı'nın bu idarî yapısı; 1894, 1896, 1899 ve 1901 tarihli vilayet sâlnâmelerinde değişmeden verilmiştir. 1904 yılı Sâlnâmesinden Konya Sancağı'nın idarî yapısında bazı değişikliklerin yapıldığını anlamaktayız. Bu yıla ait sâlnâmede, Ermenek bir kaza olarak belirtilmiş, Hadim kazası, Karaman'a bağlı bir nahiye olarak verilmiş ve Karapınar kazası isim değişikliğine uğrayarak Şultaniye olarak belirtilmiştir. Bu değişikliklerden sonra Konya Sancağı'nın 11 kazasının bulunduğunu 1904 yılına ait sâlnâmeden öğrenmekteyiz. Bu sâlnâmede yer alan sancağa bağlı kazalar şunlardı:

“Konya (merkez), Akşehir, Şultaniye, Karaman, Ilgın, Seydişehri, Ereğli, Koçhisar, Bozkır, Beyşehri ve Ermenek”.

Konya Sancağı bünyesine 1914 yılında Seiteli (Kadınhanı) kazası ve 1915 yılında ise Seydişehir Kazası dahil olmuştur.

Konya Sancağı'ndaki bu değişiklikler için hazırladığımız tabloya bakabiliriz. (Bkz. Tablo II).

Konya Sancağı, 1918'de Konya (merkez), Seiteli, Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Ilgın, Bozkır, Karaman, Ereğli, Karapınar ve Koçhisar kazalarından oluşuyordu.

2. Nahiyeler

Konya Sancağı'nın idarî yapısında, kazaların alt idare birimi olarak nahiyeleri görmekteyiz. 1868-1904 yılları arasında Konya Sancağı'na bağlı nahiyelerin bağlılıkları ve sayıları sürekli değişikliklere uğramıştır.

1868 yılı Sâlnâmesi, Konya Sancağı'nın nahiye sayısını 16 olarak belirtmiştir. Bu nahiyelerin kazalara dağılımı şöyledir:

<u>Kaza Adı</u>	<u>Bağlı Bulunan Nahiyeler</u>
Konya (merkez)	Hatunsaray,Sahra,Sille
Akşehir	Turgut maa Cihanbeyli, Toğanhisarı
Karaman	Bilviran, Gaferyad
İlgın	Seiteli, Argıthanı
Seydişehir	Guci maa Kuşaklı
Ereğli	Karapınar, Divle
Esbkeşen	Koçhisar
Beyşehir	Niksar, Kireli
Hadim	Alatağ ³⁹

Yalvaç ve Bozkır kazalarının ise nahiyeleri bulunmuyordu.

1876 tarihli İdare-i Nevahi Nizâmnâmesi, Konya Sancağı nahiyelerinin idarî taksimatlarında değişiklikler yapmış, mevcut nahiyelerin yanında yeni nahiyelerin de kurulması kararlaştırılmıştı⁴⁰. Nitekim, nizâmnâme gereğince Karapınar kazasında Sutmuş, Akşehir kazasında Turgut ve Beyşehir kazasında Beyşâr (Beyafşar) nahiyelerinin kurulması kararlaştırılmışsa da, sonraki yıllara ait sâlnâmelerde bu nahiyeler belirtilmemiştir. Bu da söz konusu nahiyelerin kuruluşlarının gerçekleşmediğini göstermektedir. Diğer taraftan İlgın kazasına bağlı Seiteli nahiyesi, Konya, Hadim kazasına bağlı Alatağ nahiyesi, Karaman ve bu kazaya bağlı Bilviran nahiyesi ise Bozkır kazalarına dahil ettirilerek bağılılıkları değiştirilmişti. Bu değişikliklerden sonra Konya Sancağı'nın nahiye taksimatı aşağıdaki şekilde yapılmıştı:

<u>Kaza Adı</u>	<u>Bağlı Bulunan Nahiyeler</u>
Konya (merkez)	Seiteli, Hatunsaray, Sudirhemi
Akşehir	Cihanbeyli, Doğanhisarı
Karaman	Gaferyad, Alatağ
Ereğli	Divle
Esbkeşen	Koçhisar
Bozkır	Bilviran
Beyşehir	Kireli
İlgın	Argıdhanı

Karapınar, Hadim ve Seydişehir kazalarının, nahiyeleri bulunmamaktaydı. Nahiyelerdeki değişiklikler, sonraki yıllarda da olmuştu. Nitekim, 1892 yılında İnevi nahiyesi kurularak Konya kazasına dahil edilmiş, 1904'te ise, Hadim kazası Karaman'a bağlı bir kaza olmuştu. Gene bu yıla ait sâlnâmede, Ereğli kazasında Divle nahiyesi yerine Osmaniye'nin belirtildiğini, Akşehir kazasına bağlı gözükten Doğanhisarı nahiyesinin ise hiç verilmediğini görmekteyiz⁴¹.

Nahiye idarelerindeki değişikliklerin daha iyi anlaşılması için verdiğimiz tablo kolaylık sağlayacaktır.

Konya Sancağı'na bağlı nahiyelerin, yapılarının, merkezlerinin ve nahiye dairelerinin nereleri olduğunu belirtebilmemiz için 1876 İdare-i Nevahi Nizâmnâmesi'nin ilgili hükümlerini vermemiz uygun olacaktır.

Bu nizâmnâmeye göre, nahiyeler iki ayrı yapıda kurulmuştur. Bunlar tek başına (münferiden) ve toplu bir halde (müctemian) kurulan nahiyelerdi. Tek başına kurulacak olan bir nahiyenin 200 ve daha fazla haneye sahip köyleri bünyesinde toplaması gerekiyordu. Toplu bir halde kurulacak nahiyenin ise 200 haneye varıncaya kadar bir kaç köye ya da mahalleye sahip olması gerekiyordu.

Nahiye dairesini oluşturacak köylerin, merkez kabul edilecek bölgeden üç saat mesafede bulunması gerekiyordu. Nahiye dairesi bir köyden ibaretse (yani nahiye merkezini tek köy oluşturuyorsa) o köyün adı ile anılacaktı. Bir kaç köy ya da mahalleden meydana gelmişse, en büyüğü merkez kabul edilecek ve nahiyenin adı da merkez olan köyün adı olacaktı⁴².

Nahiyelerin yapıları ve kurulmalarıyla ilgili bu kısa malumatı verdikten sonra, Konya Sancağı nahiyelerinin ne derece nizâmnâmelere uygun olarak yapılarını oluşturduklarını belirtmeye çalışalım.

Sâlnâmelerin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, Bozkır kazasına bağlı Bilviran ile Akşehir kazasına bağlı Cihanbeyli nahiyelerinin merkezleri belirtilmemiştir. Bu da bize Bilviran ve Cihanbeyli nahiyelerinin, birden fazla köyün yukarıdaki özelliklere uygun olarak birleştirilip merkez dairesini oluşturduklarını göstermektedir⁴³.

1896 tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi'nde köylerle ilgili olarak verilen listede, Bilviran nahiyesinin bazı köylerinin nahiyeye olan uzaklıklarının verilmesine rağmen, Alkiran, Alisa, Apa, Afşar, Ayvalıca ve Armudlu ile Cihanbeyli nahiyesine bağlı; Aşağıağzıaçık, Aşağı Piribeyli, Uzunbey, Ortakışla, Ala Hacı, İmamoğlu, Odabaşı, İshakuşığı, Beşesekli, Böğrüdelik, Çeltik ve Hacıosmanoğlu gibi köylerinin nahiyeye olan uzaklıklarının verilmemesi, bu yörelerin nahiye dairesini oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Görüldüğü gibi, Konya Sancağı'na bağlı nahiyeler arasında tek başına ve toplu halde oluşturulmuş nahiyeler bulunmaktadır. İlgın kazasına bağlı Argıdhanı nahiyesini tek başına, Bozkır kazasına Bilviran ve Akşehir kazasına bağlı Cihanbeyli nahiyelerini de toplu olarak kurulmuş nahiyelere örnek gösterebiliriz.

3. Köyler

Konya Sancağı idarî taksimatında en alt idarî birim köylerdi. Vilayet içerisinde en fazla köye sahip olan Konya Sancağı'nın 1868 yılı Sâlnâmesi'nde 712 köy ve mahalleye sahip olduğu belirtilmiştir. Bu mahalle ve köylerin kazalara dağılımı şöyledir:

<u>Kazanın Adı</u>	<u>Köy ve Mahalle Sayısı</u>
Konya (merkez)	180
Akşehir	100
Yalvaç	47
Karaman	110
Ilgın	46
Seydişehir	53
Ereğli	83
Esbkeşen	56
Bozkır	59
Beyşehir	68
Hadim	56
Konya Sancağı Toplamı	712

Konya Sancağı'nın kazalarında ve nahiyelerinde olduğu gibi köylerinin idarî taksimatında da, 1868–1904 yılları arasında bir kararlılık görülmemektedir.

Konya Vilayeti Sâlnâmeleri'nde 1894 ve 1896 yılları dışındakilerde köyler hakkında bir malumat verilmemiştir. Yukarıda belirttiğimiz sâlnâmede ise, mahallelerin ve köylerin nahiyelere ve kazalara göre sayıları ile nüfus durumları verilmiştir. Bazı yıllara ait sâlnâmelerde ise, kazalar hakkında verilen malumatların içinde, köyler sayı olarak belirtilmiştir. 1894 ve 1896 yılı sâlnâmelerinde, köylerin kaza ve nahiyelere göre isim listeleri verilmiş; bunların merkez nahiyeye, kazaya sancağa ve vilayete olan uzaklıkları belirtilmiştir. 1896 yılı Sâlnâmesi'ne göre Konya Sancağı'nın köy dağılımını bir tablo olarak düzenledik. (Bkz. TABLO V)

Konya'ya 19. yüzyılın sonlarına doğru bir seyahat yapmış olan yabancı bir seyyah (Cuinet), Konya Sancağı'nın 11 kazasının, 10 nahiyesinin ve 707 köyünün olduğunu belirterek köylerin kazalara dağılımını gösteren bir tabloyu da eserinde vermiştir. Biz bu tabloyu aynen burada vermek istiyoruz⁴⁴.

1896 yılı Konya Vilayeti Sâlnâmesinde 747 olarak gözüken köy sayısı, aynı yıllar içerisinde Konya'ya gelmiş olan yabancı bir yazarın verdiği bilgilere göre 627'dir. Aynı yıllar içerisinde Konya Sancağı'nın köylerinde bu kadar farklılık olması verilen bilgilerden birinin yanlış olduğu kanaatini uyandırmaktadır. Bizce yanlış olanı Cuinet'in verdiği bilgi olsa gerektir. Gerçi Cuinet

ekonomik coğrafyacı olarak Anadolu'nun pek çok yerlerini gezmiş ve gezdiği yerlerle ilgili anılarını ve gözlemlerini yayınlamış olduğu kitabında belirtmiş olsa bile, vilayet sâlnâmeleri o dönemin resmi devlet matbuatıdır. Bu nedenle, sâlnâmelerin vermiş olduğu istatistikler daha doğru olsa gerektir.

Ayrıca, incelediğimiz, 1868–1904 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün idarî taksimatında görülen değişiklikler hep sürekli olmakta ve taşrada etkisini fazlasıyla göstermekteydi. Konya Sancağı'ndaki köy sayısı değişikliklerini buna bağlamak daha doğru olacaktır.

TABLO V
KONYA SANCAĞI'NA BAĞLI KÖY SAYISI VE SAKINLERİ
(NAHIYE VE KAZALARA GÖRE)

<u>Kazalar</u>	<u>Nahiyeler</u>	<u>Köy Sayısı</u>	<u>Sakinler</u>
Konya (merkez)	Sudirhemi, İnevi, Hatunsaray, Saiteli	86	61.028
İlgın	–	43	23.145
Beyşehir	Kırılı	76	39.911
Seydişehir	–	43	260813
Akşehir	Doğanhisarı, Cihanbeyli	90	39.811
Bozkır	–	91	32.817
Karaman	Alatağ, Gaferyad	84	21.417
Hadim	–	18	11.143
Ereğli	Divle	62	22.155
Karapınar	–	34	25.927
Koçhisar	–	80	19.825

Söz konusu tabloya göre, Konya Sancağı'nın 10 nahiyesi ve 707 köyünün bulunduğu anlaşılmaktadır. Yine aynı tablodan Konya Sancağı'nın toplam nüfusunun 324.000 kişi olduğunu görmekteyiz. Köylerle ilgili son olarak 1896 yılı sâlnâmesinde verilmiş olan köy isim listelerini makalemizin sonunda bir ek olarak vermek istiyoruz.

II . BÖLÜM

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE KONYA'NIN İDARÎ YAPISI

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile çıkması üzerine, devlet özellikle Ortadoğu–Arabistan coğrafyasında bulunan bir çok vilayetini kaybetmişti. Millî Mücadele'nin başlangıcı ile Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşuna kadar olan dönemde Heyet–i Temsiliye ile İstanbul Hükümeti arasında askerî ve sivil idare üzerinde hakimiyet mücadelesi yapılmış,

sonuçta İstanbul Hükümeti'nin Anadolu'daki nüfuzu kırılarak İstanbul Vilayeti dışında kalan iller büyük ölçüde Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığını yaptığı Heyet-i Temsiliye'nin yani Millî Mücadele hareketinin emrine girmişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra ise bu fiili bağılılık hukukileşmişti.³⁹

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Osmanlı Devleti'nin taşra idaresi, en son 26 Mart 1913'te yürürlüğe konulan "İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı" ile Vilayet, Liva ,Kaza ve Nahiyeye şeklinde kademelendirilmişti. Livalar(Mutasarrıflıklar) müstakil ve mülhak olmak üzere iki değişik yapıya sahipti.

Millî Mücadele'nin başlangıcında ülke İstanbul dahil olmak üzere 15 vilayet,17 müstakil liva ve 35 mülhak livaya ayrılmıştı. Konya'da bu 15 vilayetten birisi olup, vilayete bağlı Konya Merkez Sancağı'nın yanısıra Isparta(Hamid) ve Burdur Sancakları bulunmaktaydı. Konya Vilayeti'ne bağlı olan Niğde ve İçel sancakları ise vilayet bünyesinden ayrılarak müstakil sancak hüviyetine kavuşmuştu.⁴⁰

Konya Vilayeti'nin merkezi olan Konya Sancağı'na bağlı kazalar ise Konya, Akşehir,Beyşehir,Seydişehir,Ilgın,Bozkır,Karaman,Hadim, Ereğli, Karapınar ve Koçhisar olarak görülmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra Meclis, 7 Şubat 1921 tarih ve 85 sayılı "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nu" kabul ederek millî devletin temellerini atmış ve devlet yapısını yeni bir düzenlemeye tabi tutmuştur. 1921 Anayasası, yürütme ve yasama hakkında getirdiği hükümler yanında 10. Ve sonraki maddeleri ile idareyi düzenlemiştir.

"İdare" başlığını taşıyan 10 ncu maddesinde " Türkiye Coğrafi vaziyet ve iktisadi münasebet noktai nazarından vilayetlere,vilayetler kazalara münkasem olup, kazalar da nahiyelerden tereküp eder"denildikten sonra vilayet (İl) ve kazanın o zamanki statüsü benimsenmiş ve çok önemli bir değişiklik olarak vilayet ile kaza arasında bulunan Sancaklar (Livalar) kaldırılmıştır. Ayrıca nahiyelere de yeni bir statü verilmiştir.⁴¹

1921 Anayasası'nın idarî yapıda gerçekleştirdiği bu değişiklik ile Osmanlı Devleti'nin son zamanlarda uygulanmakta olan dört kademeli (Vilayet, Sancak, Kaza,Nahiyeye) mülkî teşkilat, sancakların kaldırılmasıyla üçe indirilmişti. Bu durum karşısında hazırlanacak kanun veya kanunlarla mevcut sancaklardan belli bir düzeyde olanların vilayet (il), bu düzeyi bulunmayanların kaza (ilçe) haline getirilmesi veyahut yıllarca kazalar üzerinde fonksiyonu bulunması dolayısıyla tarihi ve idarî değerleri dikkate alınarak hepsinin vilayetlere dönüştürülmesi ve vilayet yapılanlara vali ünvanına haiz idare amirleri gönderilmesi gerekiyordu.

Ancak Millî Mücadele'nin devam ediyor olması ve içinde bulunulan olağanüstü şartlar nedeniyle köklü bir teşkilatlanmaya gidilemedi. Esasen memleket de yer yer işgal altında idi. Bu nedenle her ne kadar sancaklar kaldırılmakla birlikte 1924 yılına kadar idarî ve mülkî yapımızda sancakların varlığı korunmuştu. Aslında müstakil sancakların, ünvanlarından başka, vilayetlerden bir farkı yoktu. Vilayet kurulmamakla beraber mülhak sancaklar, fırsat düştükçe müstakil sancaklar haline getirildi. Bu şekilde Anayasanın öngördüğü kademe sayısına riayet edilmiş oldu.⁴² Ancak ülkenin idarî teşkilatında oldukça ilginç bir durum ortaya çıkmıştı. Sancaklar vilayet kabul edilmiş olunmakla beraber mülhak sancakların eski vilayetlerine bağlılıkları devam ettirildiğinden vilayetlere bağlı vilayetler meydana çıkmıştı. Bu durum 1924 senesine kadar devam etti.

Konya, Millî Mücadele döneminde de bir vilayet merkezi olarak önemini korumuştur. Bu dönemde Konya kendisine bağlı sancaklarla birlikte Garp Cephesi'nin ikmal ve lojistik destek merkezi diyebileceğimiz çok önemli bir misyonu ve sorumluluğu başarıyla sürdürmüştür. Konya'nın sahip olduğu jeopolitik konumu onun Millî Mücadele'deki yerini ve önemini artırmıştır. Çünkü Ankara'ya yakındır. Bağdat demiryolu hattıyla İstanbul'la demiryolu bağlantısı vardır. Ayrıca güney vilayetlerimizin düşmanlarımız tarafından işgal edilmiş olunması Konya'nın önemini artırmaktadır. Hatta bu dönemde yaygın olan kanaat şu idi; "Kuzeyden-Güneye, Doğudan Batıya bütün Anadolu'ya eşit uzaklıklarda bulunan ve bu nedenle Anadolu'nun merkezi olan Konya'ya ve halkına hakim olunursa ülkeye hakim olunacaktır" Bu nedenle gerek Millî Mücadele karşıtları (Hürriyet ve İtilâfçılar) ve gerekse Kuva-yı Milliyeciler Konya'ya sahip olma mücadelesi vermişlerdir.⁴³

Millî Mücadele'nin başlangıcından sonuna kadar Konya Vilayeti her bakımdan büyük önem taşımıştır. Bunun bir çok sebebi vardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Konya, güneyde Adana, batıda İzmir, kuzeyde Eskişehir'e giden demiryolları kavşağı üzerinde bulunuyordu. Antalya iline karayolları ile bağlıydı. Konya Anadolu vilayetleri içinde hemen hemen en varlıklı şehirdi. Özellikle tahıl ve hayvancılık yönünden çok zengindi. Konya bu imkanları yanında hem Güney cephesine hem de Batı cephesine çok yakındı. Bu durum Konya'nın askeri bakımdan da stratejik bir önem taşımasına neden oluyordu. İşte bu nedenler yüzünden Konya, Millî Mücadele'nin en ağır yükünü omzunda taşımak mecburiyetinde kaldı. Nitekim şehir halkı, kendisinden istenilen maddî ve manevî her türlü yardımları, büyük fedakarlıklarla ve fazlasıyla vermiştir. Bu bakımdan denilebilir ki, Konya Millî Mücadele'ye en fazla katkıda bulunan vilayetlerden birisi olmuştur.⁴⁴

III. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE KONYA VİLAYETİ'NİN İDARİ YAPISI VE GEÇİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLER

Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlandırılmasından sonra, 29 Ekim 1923 tarih ve 364 sayılı "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun bazı mevadının tanzihane tadiline dair kanunun" birinci maddesinde "Hakimiyyet bila kaydü şart milletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. Türkiye devletinin şekli hükümeti Cumhuriyettir." denilerek Türkiye Devletinin meşruti monarşik dönemden cumhuriyet rejimine geçtiği ilân edilmiştir.

Cumhuriyetin ilânından bir süre sonra da yeni bir anayasa hazırlıklarına girişilmişti. Çünkü 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu alelacele hazırlanmıştı. Teknik eksiklikleri vardı. Bu nedenle hazırlanan yeni anayasa 20 Nisan 1924 tarih ve 491 numara ile yeni Teşkilat-ı Esasiye Kanunu olarak kabul edildi. Bu kanunun mevadı müteferrikaya dair olan altıncı bölümünde ve vilâyat başlığı altında 89. Maddesinde "Türkiye coğrafi vaziyet ve iktisadi noktai nazarından vilayetlere, vilayetler kazalara, kazalar nahiyelere münkasemdir. Ve nahiyelerde kasaba ve nahiyelerden tereküp eder" denilmekte ve 91. Maddesinde de "Vilayetlerin umuru tevsiî mezuniyet ve tefriki vezaif esasî üzerine idare olunur" hükmü getirilmekteydi.⁴⁵

1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra, ihtiyaca uygun olma niteliğini kaybeden mülkî idare bölümlerinin yeniden düzenlenmesini ve özellikle kaldırılan sancakların vilayetlere dönüştürülmesini sağlamak amacıyla "Teşkilatı Mülkiye Komisyonları" kurulmasına karar verilmişti. Bu komisyonlar mevcut teşkilatları mahallerinde gözden geçirecek ve gerekli değişiklikleri önereceklerdi.

Teşkilatı Mülkiye Komisyonlarının çalışmaları ve önerilerinden faydalanarak Cumhuriyet Türkiye'si'nin ilk mülkî teşkilat kanunu çıkarıldı. 30 5 1926 tarih ve 877 sayılı Teşkilatı Mülkiye kanunu mülkî taksimatta büyük değişiklikler yapmıştır. Buna göre 11 vilayet ilçeye(kaza), 27 ilçe bucağa dönüştürülmüş ve 60 bucak kaldırılmıştır. Buna karşılık 18 ilçe yeniden kurulmuş ve 100 bucak kurulması için Dahiliye Vekaleti'ne yetki verilmiştir. Ayrıca 17 ilçenin de bağlılıkları değiştirilmişti.

30. 5. 1926 tarih 877 sayılı Teşkilatı Mülkiye kanunu ile Konya Vilayetine bağlı olmak üzere Cihanbeyli, Çumra ve Hadim kazaları ilçe statüsüne kavuşturulmuştur. Böylece Cumhuriyetin bu ilk yıllarında Konya vilayeti aşağıda belirtilen ilçelerden oluşmaktaydı. Buna göre;

KONYA VİLAYETİ (1926 Yılı İtibarıyla)

İLCELERİ (KAZALAR)

NAHIYELERİ

Akşehir	Doğanhisar, Reis, Turgut, Tuzlukçu, Yunak
Beyşehir	Doğanbey, Kırelî, Manastır
Bozkır	Ahırlı, Belviran, Üçpınar
Cihanbeyli(İnevi)	Sülüklü, Yeniceoba, Suvarık
Çumra	Akviran, Dinek
Ereğli	Ayrancı, Çakmak, Zanapa
Ermenak	Fariske, Halimiye, Kazancı
Hadim	Aladağ, Taşkent
Ilgın	Argıthanı, Çiğil
Karaman	Başkışla, Bucakkışla, İbrala, İlisira, Kılbasan
Karapınar	Beyviran, Hotamış
Kadınhanı(Saiteli)	Kurthasanlı, Sarayönü
Konya(Merkez)	Hatıp, Kızılviran, Obruk, Sille, Tömek, Yarma
Seydişehir	Çavuş, Çetmi

1928 tarihinde kabul edilen 1282 sayılı kanunla Türkiye genelinde yeni ilçeler kurulmuş ve bunun sonucunda Konya Vilayeti bünyesinde olmak üzere Ladik ilçe yapılmıştı. Cihanbeyli'nin ise 1928 yılında tekrar ilçe yapısına kavuşturularak Konya Vilayetine bağlandığını görüyoruz.⁴⁶

Cumhuriyet Yönetiminin, vilayetlerin yönetimi ile ilgili ilk kanunu, 18 Nisan 1929 gün ve 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu'dur. Bu kanun vilayetlerin yönetimi ve teşkilatlanması yolunda çıkarılan ilk kanundur. Bu kanunun üçüncü maddesi 1 Hükümetçe lüzum görülen vilayet merkezlerinde dahi başka bir merkez kazası teşkilatı ve kaymakamı bulunur "hükmünü taşımaktadır. Bu hükme dayanılarak 1930 senesinden itibaren merkez ilçeleri ve 1921 yılından itibaren ise merkez bucakları kurulmaya başlanmıştır.

Bu kanuna dayanılarak vilayet merkezi olan Konya şehrinde bir merkez kaza (ilçe) oluşturulmuş ve yine bu merkez kaza içinde olmak üzere bir merkez bucağı kurulmuştur.

Uzun yıllar Konya Vilayeti bünyesinde gözle görülür ciddi bir değişiklik olmamış ve vilayet yapısını 1953 yılına yukarıda verdiğimiz kazalarla ilgili tablo içinde olmak üzere korumuştur.

1953 yılına geldiğimizde Akşehir Kazasının Yunak Nahiyesi "ilçe" statüsüne kavuşturularak Konya Vilayeti bünyesine dahil edilmiştir. Vilayet bünyesine katılımlar daha sonraki yıllarda da devam etmiştir. Nitekim 1954 yılında Cihanbeyli kazasına bağlı bir köy iken zamanla Konya-Ankara yolu üzerinde bulunmasının da verdiği bir avantajla gelişen ve büyüyen Kulu, Konya Vilayeti'ne

bağlı bir ilçe olmuştur. 1957 yılında ise Akşehir kazasına bağlı bir nahiye(bucak) olan Doğanhisar “ilçe” statüsüne kavuşturularak Konya Vilayeti bünyesine dahil edilmiştir. 1959 ise Kadınhanı (Saiteli) ilçesine bağlı bir nahiye olan Sarayönu “ilçe” statüsüne kavuşturularak vilayeti oluşturan ilçelerden biri olmuştur.

Gerçekleşen bu değişikliklerden sonra Konya Vilayeti'nin 1962 yılına ait idari yapılanmasını belirtmek istiyoruz. Buna göre;

KONYA İLİ(1962 Yılı İtibarıyla)⁴⁷

İLÇELERİ (KAZALARI)	BUCAKLARI(NAHİYELERİ)	KÖY SAYISI
Merkez	Merkez	8
“	Hatip	15
“	Hatunsaray	12
“	Kızılviran (Kızılören)	9
“	Meram	7
“	Obruk (Kuzören)	11
“	Sille	16
“	Tömek (Aşağı Pınarbaşı)	23
“	Yarma	12
“	Derbent	6
Akşehir	Merkez	24
“	Reis	10
“	Tuzlukçu	14
Beyşehir	Merkez	34
“	Doğanbey	12
“	Hüyük	21
“	Üzümlü	6
Bozkır	Merkez	28
“	Ahırlı	18
“	Belviran (Sarıoğlan)	15
“	Üçpınar (Hocaköy)	13
Cihanbeyli (İnevi)	Merkez	16
“	Yeniceoba	12
“	Zıvank (Altınekin)	16
Çumra	Merkez	29
“	Akviran (Akören)	12
“	Dinek	20
Doğanhisar	Merkez	15
Ereğli(Konya Ereğlisi)	Merkez	31
“	Ayrancı	21
“	Çakmak	9

	Zanapa (Halkapınar)	16
Ermenek	Merkez	15
“	Fariske (Göktepe)	14
“	Halimiye (Tepebaşı)	11
“	Kazancı	9
Hadim	Merkez	13
“	Aladağ	18
“	Taşkent	12
İlgın	Merkez	36
“	Argıthanı	2
“	Aşağı Çiğil	7
Kadınhanı (Saiteli)	Merkez	22
“	Kurthasanlı	17
Karaman	Merkez	37
“	Bucakkışla	17
“	İbrala (Bahçedere)	8
“	Kazımkarabekir (İlisra)	9
“	Kılbasan	19
“	Kızılkaya	11
Karapınar (Sultaniye)	Merkez	9
“	Gölveren (Gölören)	10
“	Hotamış	9
Kulu	Merkez	29
Sarayönü	Merkez	12
Seydişehir	Merkez	25
“	Çavuş	14
“	Gencek	10
Yunak	Merkez	14
“	Çeltik	9
“	Sülüklü	13
“	Turgut	9

Yukarıda verdiğimiz bu tabloya göre; Konya İli'nin 1962 yılında Konya Merkez ilçesi hariç olmak üzere 17 İlçeye, bu ilçelere bağlı 44 Bucak'a ve bu bucaklara bağlı 951 köye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yine bu tarih itibarıyla Konya İli'nin nüfusu 981 139'dur. Gerek idarî yapılanması ve gerekse nüfusu itibarıyla Konya İli, Türkiye'nin idarî yapısında oldukça önemli bir yere sahiptir.⁴⁸

1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 115. maddesinde mülkî bölümler hakkında hüküm getirmiştir: “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre

illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır” demektedir.

Anayasa bu maddesi ile ilk mülkî bölümün il olduğunu bildirmiş ve teşkilatın tek bölümden ibaret olamayacağını da göstermiştir. Daha sonra 12. 5. 1964 tarih ve 469 sayılı kanunla İl İdaresi Kanunu'nun 1. Maddesini “ Türkiye merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller ilçelere ve ilçeler de bucaklara bölünmüştür” şeklinde değiştirilerek ilden sonra gelen mülkî bölümleri ilçe ve bucak olarak belirlemiştir.

Bu arada bazı bucak ve köylerin Türk diline yabancı ve ne anlama geldiği belli olmayan adlar taşımakta ve civarındakilerle aynı veya çok benzeyen telaffuzlara imlalara sahipti. Bu durum köy ve bucak isimlerinin karıştırılmasına sebebiyet vermekteydi. Bu tür köy ve bucak adlarının münasipleri ile değiştirilmesine karar verildi . Bütün ülke genelinde köy, mahalle ve bucak isimleri taranarak değiştirildi. İşte bu çerçevede içerisinde de Konya ilinin bazı köy ve bucak isimleri de değiştirildi. Konya iline bağlı köy ve bucaklardan isimleri değiştirilenler şunlardır.

KONYA İLİNDE İSİMLERİ DEĞİŞTİRİLEN BUCAK VE KÖYLERİN LİSTESİDİR⁴⁹

İlçesi	Bucağı	İsmi Değişen Köy	Köyün Yeni İsmi
Merkez	Merkez	Abdürreşit	Yaylapınarı
“	Derbent	Manavas	Saraypınar
“	Hatıp	Gödene	Dikmeli
“	“	Resil	Yenibahçe
“	Hatunsaray	Avalama	İkipınar
“	“	Botsa	Güneydere
“	“	Detse	Kuzağıl
“	“	Gilisra	Gökyurt
“	“	Girvat	Kayadibi
“	“	İlyasbabatekke	İlyasbaba
“	“	İpsikaya	Sırakaya
“	Kızılviran	Kızılviran(Nah. mer.)	Kızılören
“	“	Ağrız	Sağlık
“	“	Bulamaz	Dilekçi
“	“	Bulumya	Erenkaya
“	“	Çamurluiğret	Çamurlu
“	“	Hasanşih	Hasanşeyh
“	“	Tulasa	Kayalı
“	Meram	-	-
“	Sille	Malas	Ardıçlı
“	Tömek	Şadiye	Dokuz

	“	Tutup	Yazıbelen
	“	Zivecik	Ortakonak
	“	Akvirankışla	Akörenkışla
	“	Gene	Beşâğıl
	“	İsmilköy	Demirkent
Akşehir	Merkez	Absarı	Yazla
	“	Bermende	Savaş
	“	Gürnes	Altıntaş
	“	Milyas	Söğütlü
	“	Maruf	Alanyurt
	“	Monas	Kuruçay
	“	Nadir	Atakent
	“	Yahşiyân	Gölçayır
	Reis	Akait	Üçhüyük
	“	Azarı	Gözpınarı
	“	Bisse	Çamlı
	“	Elfiras	Ilıcak
	“	Ökes	Yaylabelen
	“	Kaha	Köklüce
	“	Menlik	Çöğürlü
Beyşehir	Merkez	Ararım	Gökçimen
	“	Aşağıhoma	Aşağı Esence
	“	Hoyran	Gölyaka
	“	Kıstıfan	Gölkaşı
	“	Yaylasun	Yazyurdu
	“	Yukarıhoma	Yukarı Esence
	Doğanbey	Candar	Üçpınar
	“	Çonya	Başgöze
	Hüyük	Balkanda	İmrenler
	“	Horduköy	Kuşluca
	“	Zıvarık	Değirmenaltı
	Üzümlü	Mahremkolu	Kayabaşı
Bozkır	Merkez	Bekele	Tarlabaşı
	“	Fart	Yölören
	“	Sopran	Bağyurdu
	Ahırlı	Meyre	Harmanpınar
	“	Sandı	Arasögüt
	Belviran (Sarıoğlan)	Ağras	Karagüney
	“	Kuzviran	Kuzören
	Üçpınar (Hocaköy)	Gederet	Dereiçi
	“	Mürüvvetli	Yazılıyurt
Cihanbeyli	Merkez	Çorca	Damlakuyu
	“	Halekânlı	Gölyazı
	“	Kethüda Cütkanlı	Günyüzü

	Yeniceoba	Yok	Yok.
	Zıvarık	Zıvarık (Nah. mer.)	Altınekin
	"	Hoydos	Akıncılar
	"	Mernek	Karakaya
	"	Zengicek	Koçkaya
Çumra	Merkez	Batum	Beylerce
	"	Sodur	Erentepe
	"	Tımraş	Gökhüyük
	"	Üçüyük	Üçhüyük
	Akviran	Akviran(Nah. mer.)	Akören
	"	Eksile	Çatören
	"	Mayköyü	Kayasu
	Dinek	Alissa	Yeni Mescit
	"	Alkaran	Yeni Su
	"	Armusun	Gürağaç
	"	Ayaz	Avcitepe
	"	Dorla	Aydoğmuş
	"	Elmasun	Güneybağ
	"	Simi	Doğanlı
Ereğli	Merkez	Beyviran	Beyören
	"	Gökbe	Taşbudak
	"	Hortu	Sazgeçit
	"	İhsanhamidiye	Kızılyar
	"	İmariye	Göktöme
	"	Kutviran	Kutören
	"	Lütfühamidiye	Belceağaç
	"	Rumkış	Çimencik
	"	Dedeikebir	Büyükdede
	"	Durlaz	Yıldızlı
	Ayrancı	Divaz	Pınarkaya
	"	Divlek	Üçharman
	"	Orzala	Dokuzyol
	Çakmak	yok	yok
	Zanapa	Zanapa (Nah. mer)	Halkapınar
	"	İvriz	Aydınkent
	"	Kaleimindos	Kayasaray
	"	Nernek	Yayıklı
	"	Sınandı	Büyükdoğan
	"	Tontköyü	Gökçeyazı
Ermenek	Merkez	Arnaval	Yalındal
	"	Balkusun	Bağbelen
	"	Bise	Evsin
	"	Çimene	Ağaççatı

“	“	Ezvendi	Kayaönü
“	“	Görmel	Üçbölük
“	“	İnsi	Gökçeeski
“	“	Karkara	Güneyyurt
“	“	Muhallâr	Çamlıca
“	“	Aşağıızvit	Aşağı Çağlar
“	“	Kopukoğlu	Olukpınar
Hadim	Merkez	Eğiste	Dağbaşı
“	“	Holuslar	İğdeören
“	“	Yukarı Mernekler	Yukarı Kızılkaya
“	Aladağ	Çuna	Yeni Konak
“	“	Kuzviran	Kuzören
“	“	Selâhattin	Kutlupınar
“	Taşkent	Alata	Balcılar
“	“	Keçiçimen	Döngelli
İlgın	Merkez	Haremi	Gölyaka
“	“	Kembos	Gökçeyurt
“	“	Mithatiye	Harmanyazı
“	“	Mahmuthisartekke	Beykonak
“	“	Nuvarışık	Gedikören
“	“	Osmaniye	Kapaklı
“	“	Reşadiye	Boğazkent
“	“	Rüştiye	Olukpınar
“	“	Şevketiye	Ormanözü
“	“	Şuhut	Çobankaya
“	Argıthanı	Burhaniye	Sebiller
“	Aşağı Çiğil	Arapözü	Yassıören
“	“	Balyas	Gökbudak
“	Kadınhanı	MerkezDellal	Gedikkaya
“	“	Dırağan	Söğütözü
“	“	Galatagökiman	Yaylakaya
“	“	Kestel	Beykavağı
“	“	Kındıraş	Demirölük
“	“	Koşmar	Alabağ
“	“	Mehdili	Bulgurpınarı
“	“	Şahviran	Şahören
“	“	Tahsin	Yağlıca
“	Kurthasanlı	Atlantı	Dokuzatlı
“	“	Konurviran	Konurören
“	Karaman	MerkezAlamas	Erenkavak
“	“	Aşırın	Ekinözü
“	“	Balama	Tarlaören
“	“	Buyuntu	Ağaçyurdu
“	“	Davgandos	Çiğdemli

“	“	Dilbeyan	Çakırbağ
“	“	Fideriç	Çavuşpınarı
“	“	Fisandon	Dereköy
“	“	Göndere	Yazılı
“	“	Güdümen	Sazlıkaya
“	“	Masara	Bölük yazı
“	“	Selerek	Ağılönü
“	“	Zengen	Başharman
“	“	Gödetağını	Gülkaya
“	Bucakkışla	Afganköyü	Gündoğan
“	“	Dagal	Dağkonak
“	“	Kemran	Aybastı
“	İbrala	İbrala(Nah. mer.)	Yeşildere
“	“	Gödet	Burçaklı
“	“	Gövez	Paşabağı
“	KazımKarabekir	İlisıra	Yollarbaşı
“	Kılbasan	Değle	Üçkuyu
“	“	Kamani	Boyalıtepe
“	“	Karacaviran	Karacaören
“	“	Mandosun	Demiryurt
“	“	Mercik	Yuvatepe
“	Kızılkaya	Bardas	Alanözü
“	“	Durayda	Ağaçoba
“	“	Manyan	Damlapınar
“	“	Masdat	Muratdede
“	Karapınar	Merkez Akviran	Akören
“	“	Gicen	Oymalı
“	“	İldanlı	Akçayazı
“	“	Rakka	Sazlıpınar
“	Gölveren	Gölveren (Nah. mer.)	Gölören
“	“	Arısama	Belkaya
“	“	Karaviran	Karaören
“	“	KehilYamaç	
“	“	KıcanMeşeli	
“	Hotamış	yok	yok
Kulu	Merkez	Gürdoğlu	Zincirlikuyu
“	“	Haramicütkanlı	Tuzkaya
“	“	Mandıra	Ağılbaşı
“	“	Ömeranlı	Tavşançalı
“	“	Bumsuzşerefli	Bozyurt
“	“	Köstengil	Boğazören
“	“	Tavlıviran	Tavlıören
“	“	Samsam	Sarıyayla
Yunak	Merkez	Çipkanlı	Koçyazı

	“	Sülüklü	yok	yok
	“	Turgut	Kuzvıran	Kuzören
	“	“	Teahhütlü	Kuyubaşı
	“	Çeltik	Honamlı	Gökpınar
	“	“	Meşrutıye	Doğanyurt
	“	“	Renkoğlu	Kaşören
Doğanhisar	Merkez	“	Silint	Uncular
	“	“	Beğri	Konakkale
	“	“	Yindiğın	Yazlıca
Seydişehir	Merkez	“	Arvana	Çatmakaya
	“	“	Aşağıkaravıran	Aşağıkaraören
	“	“	Bağra	Kumluca
	“	“	Başkaravıran	Başkaraören
	“	“	Elmasut	Keçili
	“	“	Ortakaravıran	Ortakaraören
	“	“	Süberde	Gölyüzü
	“	“	Evreği	Irmaklı
	“	Çavuş	Çalmanda	Ketenli
	“	“	Karacavıran	Karacaören
	“	“	Nuzumla	Yaylacık
	“	“	Rumdüğün	Tepecik
	“	Gencek	Dalayman	Çamlık
	“	“	Göynem	Kayalar
	“	“	Kirliyeni	Uğurlu
	“	“	Kurdular	Tepearası
	“	“	Zekeriya	Taşlıpınar
Sarayönü	Merkez	“	Absarı	Değirmenli
	“	“	Büyükzengi	Bakırpınarı
	“	“	Ladik	Halıcı
	“	“	Zengen	Özkent

1957 yılında 7001 sayılı kanunla kurulan Kırşehir İlinden, 1960 yılına kadar 78 ilçe kurulmasını öngör en 27 Haziran 1957 gün ve 7033 sayılı kanundan sonra, uzun müddet yeni mülki bölümler kurulmasına gidilmemiş, hareketsiz bir dönem başlamıştır. Mülki bölümler 1960'dan sonra uzun süre 67 İl, 572 İlçe ve 887 Bucak olarak devam etmiştir. Bu çerçeve içerisinde Konya İli bünyesinde de uzun süre bir değişiklik olmamıştır.

İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nce çıkartılan 1976 yılına ait “ Türkiye Mülki İdare Bölümleri” isimli kitapçıkta Konya İli'nin 866 Köyünün ve 119 Belediyesinin bulunduğu belirtilmektedir. Yine aynı yıla ait bu kitapçıkta Konya İline bağlı İl, İlçe, Kasaba Belediyeleri ile Mahalle Muhtarlıklarının sayısı belirtilmiştir.

EK I
CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA VALİLERİ

<u>Valinin Adı ve Soyadı</u>	<u>Görev yaptığı Yıllar</u>
Kazım Müfit Bey	12. 02.1922–13.03.1925
İsmail İzzet Bey	25. 04.1925–21.05.1932
Vehbi Bey (Demirel)	30. 05.1932–11.04.1933
Cemal Bardakçı	30. 05.1933–31.12.1938
Nafiz Ergin	16.01.1939–30.03.1939
Nizamettin Ataker	30. 05.1939–10.01.1944
Fuat Tuğsal	20. 01.1944–22.06.1945
İzzettin Çağpar	13. 10. 1945–11.11.1946
Necmettin Ergin	06. 12.1946–11.07.1947
Şefik Refik Soyer	24. 02.1948–14.06.1950
Ferruh Şahinbaş	21.09.1950–25.04.1951
Kemal Hadimli	07. 05.1951–31.05.1954
Cemal Göktan	26.06.1954–14.09.1955
Ethem Yetkiner	22.09.1955–21.11.1955
Cemil Keleşoğlu	28.11.1955–28.05.1960
Tuğ.Gen.Sait Orhun	28.05.1960–11.06.1960
Muhlis Babaoğlu	11.06.1960–26.09.1960
Rebii Karatekin	03.11.1960–04–06.1964
Ömer Lütfi Hancıoğlu	01.07.1964–28.01.1966

NOTLAR

- 1) Konya'nın coğrafyası, jeolojik yapısı ve isminin menşei hakkında bkz: Besim Darkot, "Konya" ,İslâm Ansiklopedisi(İA), C. VI, s.841-844; Şemsettin Sami, "Konya "+maddesi", Kaâmüsü'l A'lâm, C.V, s. 3782-3784; Dr. Nazmi, "Konya Vilayeti", Türkiye'nin Sıhhi ve İctimai Coğrafyası, Ankara 1338, s.4-7 ; Ahmet İhsan, Konya Rehberi, Konya 1339, s.62; Mehmet Önder, Tarihi-Turistik Konya Rehberi, Konya 1950, s. 8-11; Mevlana Şehri Konya, Ankara 1971, s.32; Tuncer Baykara, Türkiye Selçukluları Döneminde Konya, Ankara 1985, s. 15; Konya İl Yılığ, Konya 1973, s.74 vd.
- 2) Önder, Tarihi-Turistik Konya Rehberi., s.15; Baykara, a.g.e., s.22-23.
- 3) İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, Konya 1964, s.33
- 4) Osman Turan, Selçuklular ve İslâmiyet, İstanbul 1980, s. 73-74; Mükrimin Halil Yınanç, Türkiye Tarihi. Selçuklular Devri I(Anadolu'nun Fethi), İstanbul 1944, s. 67 ve 104; Mehmet Altay Köymen, Selçuklular Devri Türk Tarihi,Ankara 1962,s.262.
- 5) Turan, a.g.e., s. 81-88; Darkot, a.g.m., s. 843; Konyalı, a.g.e., s. 39-40; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Ankara 1975, C. II, s.
- 6) Anadolu'ya Selçuklular zamanında gelerek İçel taraflarını yurt edinen ve 1256'da istiklâllerine kavuşan Karamanoğulları, Ermenek merkez olmak üzere bir beylik kurmuşlardı Konyalı, a.g.e., s. 60-61; Uzunçarşılı, a.g.e., s. 43.
- 7) Konyalı, a.g.e., s. 89; Uzunçarşılı, a.g.e., s. 249.
- 8) Konyalı, a.g.e., s. 85.
- 9) Uzunçarşılı, a.g.e., s. 249.
- 10) Uzunçarşılı, aynı eser, s. 266.
- 11) Önder, Tarihi-Turistik Konya Rehberi , s. 31, Konyalı, a.g.e., s. 110 Osmanlılar'ın, 1402'de Ankara savaşından mağlup çıkmaları üzerine, Konya yeniden Karamanoğulları'nın eline geçmişti. Bu kez de Karamanoğulları'nı Osmanlı'lara karşı sürdürdükleri düşmanca siyaset yüzünden, Osmanlı sultanları dan I. Mehmet, II. Murad ve II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet) Konya'ı muhasara edip almışlarsa da Karamanoğulları'na geri vermişlerdi. Nihayet, Fat Sultan Mehmet 1467'de Konya'yı kesin olarak zaptedip Osmanlı topraklarına ka mıştı
- 12) Karaman Eyaleti'nde görev yapan Osmanlı Şehzâdeleri şunlardı: Şehzâde Mustafa, Şehzâde Cem, Şehzâde Abdullah, Şehzâde Şehinşan ve Şehzâde Mehm Çelebi. Bkz. Darkot, a.g.m., s. 849.
- 13) İ. Hakkı Konyalı; Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-u Kadîme Arşivi'nde bulunan 564 numarada kayıtlı deftere dayanarak bu dağılımı belirtmekte Konyalı, a.g.e., s. 111.
- 14) Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-u Kadîme Arşivi'nde bulunan 5 numarada kayıtlı deftere dayanarak 1500'de yeniden yaptırılan bu yazımla iliş olarak Yine Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-u Kadîme Arşivi'nde bulunan 565 numarada kayıtlı deftere göre, Karaman Eyaleti "Vilayet-i Karaman" şeklinde gösterilmiş ve Karaman Vilayeti'nin: Kayseriye Livası ve İçel'inde bulunduğu 15 kazaya ayrıldığı belirtilmişti. Bu kazalar:

- “Konya, Bilviran, Çimen, Akşehir, Iğın, Niğde ve Anduğu, Ürgüb, Ereğli, Aksaray, Koçhisar, Kayseriyye, Ermenek, Mut ve Gülnar” idi. İbrahim Hakkı Konyalı, Akşehir Tarihi, İstanbul 1945, s. 123.
- 15) Konyalı, Konya Tarihi , s. 114; Ricaut, Türklerin Siyasi Düsturları, (Çev. M. Reşat Uzman), İstanbul t.y., s. 94-95; Ekrem Yalçınkaya, Coğrafyada, Tarihte ve Bugünkü Konya, Konya 1943, s. 53. M. Akif Erdoğan’ın tespitlerine göre, 1527’deki idarî yapıda yapılan düzenlemede “Kırşehir” Konya ‘nın sancakları arasında bulunmamaktadır. Buna karşılık yukarıdaki sancaklara “ İçel” ilave edilmiş görünmektedir. Bkz. M. Akif Erdoğan, “Kanuni’nin İlk Yıllarında Karaman Vilayeti”, Tarih İncelemeleri Dergisi, c. VIII., s. 37-50.
- 16) Bu bilgi için bkz. Katip Çelebi, Cihannüma, Müteferrika Tab’ı, İstanbul 1145, s. 615.
- 17) Evliya Çelebi, Seyahatnâme, (Çev. Zuhuri Danışman). C. IV, İstanbul 1970, s. 215-216.
- 18) Musa Çadırcı, “Anadolu’da Redif Askeri Teşkilatı”, Tarih Araştırmaları Dergisi, Ankara 1975, C. VIII, Sayı 8-12, s. 70.
- 19) Vecihi Tönük, Türkiye’de İdarî Teşkilatın Tarihî Gelişimi ve Bugünkü Durumu, Ankara 1945, s. 55; A. Nazif Demiröz, “Ülkemizde Merkezî İdarenin Taşrada Örgütlenme Biçimi” Türk İdare Dergisi (T.İ.D.), Ankara 1973, Yıl 44, Sayı 344, s. 12.
- 20) İlber Ortaylı, Türkiye’de Mülkî İdare Amirliği, Ankara 1966, s. 8; Aynı yazar, Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi, Ankara 1978, s. 4; Mehmet Tercan, “Taşra İdari Teşkilatımızın Tarihçesi”, T.İ.D., Ankara 1968, Yıl 39, Sayı 311, s. 22; Ahmet Gümüşlü, “Cumhuriyetin 50. Yıl Dönümünde İl Genel İdareleri, ne Bir Bakış”, T.İ.D., Ankara 1973, Yıl 44, Sayı 344; s. 85.
- 21) Kanuni Sultan Süleyman zamanında, Osmanlı İmparatorluğu 37 eyalet ve 377 sancağa ayrılmıştı. Eyaletler, sancaklara; sancaklar ise, mütesellimliklere (büyük kasaba) ve voyvodalıklara (küçük kasaba) bölünmüştü Tönük, a.g.e., s. 55.
- 22) Yusuf Akçura, Osmanlı Devletinin Dağılma Devri, Ankara 1985, s. 45 vd.
- 23) Tönük, a.g.e., s. 75.
- 24) Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi, Ankara 1977, C. VII, 2. b., s. 72.
- 25) Gümüşlü, a.g.m., s. 86; Tercan, a.g.m., s. 26.
- 26) Bernard Lewis, Modern Türkiye’nin Doğuşu, (Çev. Metin Kıratlı), Ankara 1970, 2.b., s. 392.
- 27) 1858’de çıkarılan “Vülât-ı İzâm ve Mutasarrıfın-i Kirâm ile kaymakamların ve müdürlerin vezâifin-e şâmil talimât”, gerek idarî taksim, gerekse vali, mutasarrıf ve kaymakamların görev ile yetkilerini belirleme yönünden oldukça önemli hükümler taşımaktaydı. Bu talimata göre ülke: Eyalet, sancak, kaza, kariyelere (köylere) ayrılmıştı. 1846-1847 Yılı Devlet Salnâmesi’nde, Osmanlı İmparatorluğu’nun 39 eyalete ve bunlara bağlı 76 sancağa ayrıldığı belirtilmektedir. Eyaletlerde görev yapan valiler, müşir ve vezir rütbesindeydiler. Bazı eyaletlerde ise “Mir-i Miran” rütbesinde mutasarrıflar görev yapmaktaydılar. Sıddık Sami Onar, İdare Hukuku, İstanbul 1942, C. I, s. 657.
- 28) Tönük, a.g.e., s. 147.
- 29) İlber Ortaylı, Tanzimattan Sonra Mahallî İdareler, Ankara 1974, s. 49, Demiröz, a.g.m., s. 17

- 30) Mehmet Tercan, "Vali Muavinliği Müessesesi", T.İ.D., Ankara 1961, Yıl 32, Sayı 276, s. 54.
- 31) Talat Mümtaz Yaman, Osmanlı İmparatorluğu Mülkî İdaresi Hakkında Bir Kalem Tecrübesi, İstanbul 1940, s. 182; Tönük, a.g.e., s.165.
- 32) Bkz. 1317 H. (1899 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnamesi, s. 49.
- 33) Bkz. 1317 H. (1899 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi., s.106-107; Tönük, a.g.e., s. 209; Yaman, a.g.e., s. 220.
- 34) Bkz. 1317 H. (1899 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi , s.106-107.
- 35) Selahaddin Aslan Korkut, " Osmanlı İmparatorluğu'nda 1325-1909 dan 1334-1918 Arasında İdare Teşkilatı ve Amirleri Hakkında Bir İnceleme" T.İ.D., Ankara 1964, Yıl 35, Sayı 290, s. 18-19.;Konya Vilayetine bağlı birer Sancak(Liva) olan Burdur, Isparta(Hamit), Niğde ve Teke(Antalya)nın yayınlanan İl yıllıklarında bu sancakların Konya Vilayeti'nden ayrılmasıyla ilgili olarak şu bilgiler aktarılmıştır; Burdur 1871-1923 yılları arasında Konya Vilayetine bağlı bir mutasarrıflıktır.1923 yılında Konya vilayetinden ayrılarak bir ilçe ve bir nahiyeli il olmuştur. Bkz. Burdur 1967, Burdur Valiliği Yayını,s.43.
Isparta , Vilayet devrinde " Isparta Livası" adıyla Konya Vilayetine bağlı bir sancak merkeziydi. Isparta 1923 yılında vilayet olmuştur. Bkz. Isparta İl Yıllığı, 1923-1983,Isparta Valiliği yayını,s.8.
Teke Sancağı, 1914 yılına kadar Konya Vilayetine bağlı bir sancaktı. 1914 yılında ise Konya Vilayeti bünyesinden ayrılarak " müstakil livaya olmuştur. Bkz. Antalya İl Yıllığı, Antalya Valiliği Yayını,s.39.
Niğde Sancağı, Konya Vilayeti'ne bağlı bir sancak olarak 20 yy. başlarına kadar bu durumunu sürdürmüştür.1911 yılında ise Konya Vilayet bünyesinden ayrılmıştır. Bkz. Niğde 1997, Niğde Valiliği yayını,Ankara 1997,s.17-18.
- 36) Dahiliye Vekaleti Nüfus Müdüriyet-i Umumiyesi, Son Teşkilatı Mülkîyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928, s. 826 vd.
- 37) 1285 H. (1868 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi, s. 20 vd.
- 38) 1300 H. (1882-1883 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi , s. 105-107; 1310 H. (1892 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi , s. 79-85.
- 39) Bkz. 1285 H. (1868 M.) tarihli Konya Vilayeti . Sâlnamesi, s.30-45.
- 40) Tönük, a.g.e., s. 209.
- 41) 1322 H. (1904 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmeleri, s.75-122.
- 42) Bu İdare-i Nevahi Nizamnâme maddeleri için Bkz. Tanük, a.g.e., 202-203.
- 43) 1314 H. (1896 M.) tarihli Konya Vilayeti Sâlnâmesi, s.258 vd.
- 44) O. S. Uludağ, "Yarım Asır Önce Konya'nın Yabancı Bir Gözle Görünüşü" Konya Dergisi, Konya 1943. Sayı 61, s. 8.
- 39) Atatürk ve İdare ,Türk İdare Dergisi, Cumhuriyetin 60. Yıldönümü Özel sayısı, Yıl 55, Ekim 1983, Ankara 1983,s.362.
- 40) Konya Vilayeti 'ne bağlı sancaklar konuyla ilgili bazı eserlerde farklılıklar göstermektedir. Nitekim bu dönemde Konya vilayetine bağlı olan livaların Konya Merkezinin dışında,Niğde,Antalya,Isparta ve Burdur olduğu konusunda tespitler için bkz Cemal Kutay, Kurtuluşun ve Cumhuriyet'in Manevi Mimarları, Ankara 197,,s.67 ve Ahmet Avanas, Millî Mücadele'de Konya, Ankara 1998,s.7; Kâmil

Erdaha ise Millî Mücadele’de Vilayetler ve Valiler isimli kitabında Konya Vilayeti’ne Konya Merkez Sancağı’nın dışında Isparta ve Burdur Sancaklarının bağlı olduğunu belirtmektedir. Bkz. Kâmil Erdaha, Millî Mücadele’de Vilayetler ve Valiler, İstanbul 1975, s.43-44.

- 41) Bu konuda geniş bilgi için bkz. Mefahir Behlülül, İmparatorluk ve Cumhuriyet Dönemlerinde İllerimiz, İstanbul 1992, s.166-167 ve Atatürk ve İdare, Türk İdare Dergisi, Cumhuriyetimizin 60 ıncı Yıldönümü Özel Sayısı, Yıl 55, Ekim 1983, Sayı: 362; s.155-156.
- 42) Bkz. Behlülül, a.g.e., s.166-167.
- 43) Bu kanaat için bkz. Ahmet Atalay, Millî Mücadele’de Konya Kuva-yı Milliyecileri, c. 1, Konya 1997, s.1.
- 44) Konya’nın Millî Mücadele içindeki yeri ve önemi konusundaki daha fazla bilgi için şu eserlere bakılabilir: Ahmet Avanas, Millî Mücadele’de Konya, Ankara 1998, Ahmet Atalay, Millî Mücadele’de Konya Kuva-yı Milliyecileri (ilk Meclise Girenler), c.I ve II, Konya 1997; Caner Arabacı, Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri, Konya 1991.
- 45) Behlülül, a.g.e., s.169.
- 46) Cihanbeyli ilçesinin Türk tarihindeki ilk adı Esbikeşan (Atçeken)dir. Doğu illerinden göç edip gelenler şimdiki İlçenin bulunduğu tepedeki inlere yerleşmişlerdir. Bundan dolayı buraya İnevi adı verilmiştir. Uzun süre İnevi olarak kullanılmıştır. Esbikeşan ilçelikten bucaklığa, bucaklıktan ilçeliğe geçip durmuştur. 1880 yılında Esbikeşan’ın ilçelik durumu kaldırılıp Koçhisar ilçe yapılmıştır. Cihanbeyli ise İnevi adıyla bucak olarak Koçhisar’a bağlanmıştır. İnevi bir süre sonra Kohisar bünyesinden ayrılır .Sırası ile Sille, Kadınhanı, ve Böğrüdelik’e bağlanır. 1928 yılında Konya-Ankara karayolunun yapılmasıyla Mürseli Efendi Nahiyesi adıyla anılmakta olan Cihanbeyli’nin önemi artmış ve 1928 yılında Cihanbeyli adıyla yeniden Konya Vilayeti’nin bir ilçesi haline getirilmiştir. Bkz. 2000’e Üç Kala Cihanbeyli, Cihanbeyli Belediyesi yayını, Konya 1997, s.13-14.
- 47) 10 Ocak 1945 tarihinde 1924 Anayasası’nın sadeleştirme çabalarının bir neticesi olarak Anayasa’da yer alan Vilayet :İl, Kaza: İlçe:, Nahiye: Bucak olarak değiştirilmiş ve artık idarî ve mülkî anlamda bu yeni kavramlar kullanılmaya başlanmıştır.
- 48) Bu tablo için bkz. Türkiye Mülki İdare Taksimatı 1962, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara 1962, s.112-114
- 49) Konya İline bağlı bu listede yazılı köy ve bucaklardan yabancı ad taşıyanların ad değişikliği 5542 sayılı İl İdaresi Kanunu 2/C maddesine göre İç İşleri bakanlığınca 26 . 10. 1961’de onaylanmıştır. Bkz. Konya İli, İç İşleri Bakanlığı-İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Ankara 1962.
- 50) Bkz. Türkiye Mülki İdare Taksimatı 1962, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara 1962, s.17-21.
- 51) Bkz. Rakamlarla Konya 1990 Yılı, Konya Valisi İhsan dede tarafından hazırlanmıştır. Konya 1990, s.3.